

KÖTELEZŐ JOGI KÉPVISELET - A VISZONTKERESLET HATÁRIDŐN TÚLI ELŐTERJESZTÉSÉNEK JOGKÖVETKEZMÉNYE – A KÖTBÉRFIZETÉS JOGALAPJA

I. A jogszabályi határidőn túl előterjesztett viszontkeresletet az elsőfokú bíróságnak – külön nem fellebbezhető – végzéssel kellett volna elutasítania. Az elsőfokú bíróság ezen – az ügy érdemi eldöntésére kiható, súlyos – eljárásjogi szabálysértése jogkövetkezményének levonására az ítéletábrá hivatalból – a fellebbezési kérelem, illetőleg a fellebbezési ellenkérelem korlátaira tekintet nélkül – köteles / Pp. 73/A § (1) bekezdés b) pontja ,147/A § (1) - (3) bekezdése/.

II. A társasági szerződés a kötbérfizetési kötelezettséget a tag értékesítési kötelezettségének megszegése esetére rendeli alkalmazni. Az értékesítési kötelezettség fogalma nem öleli fel, nem foglalja magába az adatszolgáltatási, illetve a működési költség fizetési kötelezettséget, utóbbiak önálló kötelezettségnek minősülnek / Ptk. 246. § (1) bekezdés, a társasági szerződés VI. 6. pontja/.

Az alperes társaságnak a felperes korábban a tagja volt. Az alperes társasági szerződésében meghatározottak szerint a tagok termelői csoportot hoztak létre, egyénileg vagy csoportosan előállított tej átvételére, közös ipari feldolgozásra történő értékesítésére és a tejtermelés, valamint az ezzel kapcsolatos tevékenységek segítésére. Az alperes létrehozását követően a felperes 2009 februárjáig az általa megtermelt tejet az alperesi társaságon keresztül értékesítette. Az alperes és az A.Tej Kft. között a termékértékesítési szerződés 2008. december 31-én megszűnt.

Az alperes 2009. március 01-től több felvásárlóval állt kapcsolatban. Ezen helyzetet, felvásárló váltást a tejpiacon tapasztalható kritikus gazdasági helyzet: a túlkínálat miatt az ebből eredő árváltozások mint a feleken kívül álló gazdasági körülmények eredményezték. Az alperes igyekezett a vele kapcsolatban álló termelői, tagjai részére az A. Tej Kft. helyett egyéb feldolgozókat, illetőleg export lehetőséget biztosítani. Erre vonatkozóan több ajánlatot is tett a tagok, így a felperes részére is. Felperes ezeket nem fogadta el. Erre az időszakra 2009. március 01-től kezdődően az alperes a tagjai számára a nehéz tejpiaci helyzet miatt engedélyezte az egyéni szerződéskötést a tejtermék értékesítés körében. Hozzájárult ahhoz, hogy amennyiben a tagjai részére nem szerez vevőt, a társasági szerződés 4.5. alpontja által adott lehetőség alapján a tag saját maga keressen vevőt az általa termelt tejtermékre, a taggyűlés által meghatározott feltételekkel.

Az alperes 21/2009. (IV.28.) taggyűlési határozatában foglaltak szerint az a tejtermelő, aki önhibáján kívül, illetve a tejpiaci helyzet problematikája miatt nem a termelői csoporton keresztül értékesíti a tejet, ezt a csoportnak hivatalosan bejelenti és az alapszabályban meghatározott működési költséget megfizeti, továbbá az adatszolgáltatást teljesíti, a termelői csoport tagságát fenntarthatja azzal, hogy a társaságon kívüli értékesítést amint lehetőség nyílik rá visszaállítja.

A felperesnek az alperessel 2009. december 31-ig érvényes tejfelvásárlási szerződése volt. Az alperes a tagjai által termelt teje felvásárlási ajánlatot tett.

A felperes felé 2009. február 24-én elküldött szerződésre a felperes visszajelzést nem adott. A felperes maga több felvásárlóval tárgyalt, igyekezett a megtermelt tejterméket értékesíteni, majd 2009 áprilisában a K.Tej Zrt-vel felvásárlási, értékesítési szerződést kötött az általa megtermelt tejtermékre. Értékesítésre a felperes részéről a K.Tej Zrt. részére közvetlenül került sor, a termelői csoport mellőzésével. Ezen túlmenően a termelési, értékesítési adatait a felperes ezt követően az alperes részére nem szolgáltatotta, a működési költségekhez való hozzájárulást (ennek mértéke 0,2,- Forint / kilogramm volt) nem teljesítette.

Az alperes 2009. március 18-tól 2010. március 17-ig bezárólag több, postai úton, illetve e-mailben megküldött levelet intézett a felpereshez, ebben tájékoztatást kért arról, hogy kinek szállít tejet, miért nem tesz eleget adatszolgáltatási, illetve működési költség megtérítési kötelezettségének. Kezdeményezte, hogy a termelési csoportbeli kötelezettségeinek tegyen eleget. 2010. március 30-án kelt levelében tájékoztatta az alperest a felperes, hogy a 10/2010 számú taggyűlési határozat alapján rendezze kötelezettségeit. Kilátásba helyezte a tagkizárást. Felszólította továbbá a felperest arra, hogy rendezzék azon problémát is, hogy a K. Mezőgazdasági Zrt.-nek a beolvadása folytán a felperes 19%-os tulajdonrészre tett szert a termelői csoportban, holott a társasági szerződés szerint a tagoknak 15%-nál nagyobb tulajdoni része nem lehet. A 2010. május 26-án kelt 15/2010 taggyűlési határozatában a taggyűlés egyhangúlag elfogadta, hogy a felperes kizárása érdekében az alperes keresetet nyújtson be a bíróságnál. A Budapest Környéki Törvényszék 3.G.40.181/2011/17 számú ítéletével a felperes keresetének helyt adva az alperes tagjai sorából a felperest kizárta. E mellett az alperes alaki és tartalmi kifogásait elutasította. Az ítélet 2012. november 14-én jogerőre emelkedett és végrehajthatóvá vált.

Ezen ítélet folytán az illetékes cégbíróság a felperes Zrt. tagsági jogviszonyát 2013. november 19-én a cégjegyzékből 2013. október 24-i hatállyal törölte.

Az alperes részéről felpereshez - a 10/2008 (VI.10.) számú taggyűlési határozat alapján - 2008. november 14-én kihelyezésre került egy vemhességvizsgáló készülék, mely azóta is a felperes használatában áll. A berendezés amortizációjaként az alperes a felperes részére folyamatosan, a taggyűlési határozatban foglaltak szerint 2008-tól 2013-ig terjedően összesen 2.329.743,- Forintot számlázott ki, melyet a felperes nem fizetett meg.

2009. március 01-től 2012. november 14-ig terjedő időszakra milliós nagyságrendre kerekítve 1.071.000.000,- és 1.250.000.000,- Forint nagyságrendű összeget tesz ki a felperes által termelt, de nem az alperesen keresztül értékesített tej mindenkori piaci értéke.

A felperes kereseti kérelmében az üzletrésze ellenértéként kérte az alperes kötelezését 10.153.000,- Forint, valamint annak 2012. december 14-től a kifizetésig járó késedelmi kamatai megfizetésére. Igényét a Gt. 102. § (5) bekezdésében foglaltakra alapította.

Az alperes a felperes keresetének elutasítását kérte. Megítélése szerint az elszámolásra az üzletrész névértékén van lehetőség.

Az elszámolás körében az alperes beszámítási kifogást terjesztett elő a felperes által használt vemhességvizsgáló készülék amortizációs költségei vonatkozásában 2.329.743,- Forint összeg erejéig. Ezen túlmenően kötbér címén előbb a kereseti kérelem erejéig beszámítási kifogással élt, később viszontkereseti kérelmet terjesztett elő - a 2009. március 01. és 2010. május 26-a közötti időszakban felperes által termelt tej értékének (334.435.239,- Forint) és a 20%-os mértékű kötbérnek figyelembevételével - 66.887.048,- Forint erejéig. A kötbérkövetelés jogalapját a társasági szerződés VI.6. pontjában foglaltakban, valamint a Ptk. 246. § (1) bekezdésében jelölte meg.

A felperes viszontkereseti ellenkérelmében az alperesi viszontkereset elutasítását kérte. Álláspontja szerint a kötbér igénye teljesítésére az alperes jogalappal nem rendelkezik. Megítélése szerint a társasági szerződés kötbért kikötő rendelkezése érvénytelen, továbbá a felperest nem terheli felróhatóság a tej más részére való értékesítés során, illetve az adatszolgáltatás, illetőleg működési költségek megtérítési kötelezettsége elmaradása körében. A kikötött kötbér mértéke eltúlzott, az igény ráadásul elévült.

A felperes elévülési kifogását az alperes elutasítani kérte. Álláspontja szerint figyelemmel a

tagkizárásról szóló határozat, illetőleg az ebből eredő elszámolási kötelezettség, valamint a felek ezzel kapcsolatos tárgyalásai időszakára, az alaptalan.

A törvényszék ítéletében kötelezte a felperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg az alperesnek 537.624, Forintot, továbbá külön felhívásra az állam javára 750.000,- Forint feljegyzett eljárási illetéket.

Kötelezte az alperest, hogy külön felhívásra az állam javára fizessen meg 750.000,- Forint feljegyzett eljárási illetéket.

Kimondta, hogy a felek a felmerült perköltségeiket saját maguk kötelesek viselni.

Határozata indokolásában kifejtette, hogy a felperesnek a Gt. 102. § (1), (2) és (3) bekezdése alapján 10.153.000,- Forint erejéig alapos az üzletrész ellenérték megfizetése iránti igénye. Megállapította, hogy a vemhességvizsgáló készülék kiszámlázott amortizációs költségével kapcsolatos beszámítási kifogás 2.329.743,- Forint összegben megalapozott, a beszámítási igény ezen részét a kereseti kérelemben foglalt követelésbe számolta el (10.153.000,- 2.329.743,- Forint = 7.823.257,- Forint).

A nem az alperesen keresztül értékesített tej körében – kötbér címén - előterjesztett viszontkeresetet 8.360.881,- Ft erejéig ítélte alaposnak, így a felek egymással szemben támasztott követeléseinek összevetése alapján (7.823.257,-Ft szemben 8.360.881,-Ft-tal) a felperest kötelezte az alperes javára 537.624,- Ft megfizetésére.

A viszontkereset elbírálása során értékelte, hogy az alperes társasági szerződésének VI.6. pontja szerint, amennyiben a társaság tagja értékesítési kötelezettségének felróható módon nem tesz eleget, úgy a le nem adott tej mindenkori piaci értékét kötbéreként köteles megfizetni. Ugyanezen fejezet 1. pont első mondata szerint a tag köteles az általa előállított tej teljes mennyiségét a társaságnak eladni, a társaság pedig köteles megvásárolni. A 2. pont szerint minden tag köteles évente forgalomarányosan hozzájárulni a társaság működési költségeihez. A forgalomarányos működési költség hozzájárulás mértékét évente a taggyűlés határozza meg. Induló évben a hozzájárulás összege az értékesítésre eladott tej után literenként 0,2,- Ft, melyet havonta készített számla alapján kell teljesíteni. A tagok kötelesek havonta termelési adataikról kimutatást szolgáltatni a társaság részére. Az 5. pont szerint az előállított tej legfeljebb 25%-kal értékesíthető közvetlenül a fogyasztónak, amennyiben a taggyűlés erre a felhatalmazást megadja. További kivétel adható a taggyűlés által meghatározott módon abban az esetben, ha a társaság a felvásárolt tej egészét vagy egy részét nem tudja értékesíteni.

A 21/2009. számú taggyűlési határozat a 2009. év elején kialakult rendkívüli tejpiacon helyzetre vonatkozóan speciális rendelkezéseket alkalmaz kötelező erővel az alperesi társaság tagjai, így ekkor még a felperes részére is a működési költség megfizetése, az adatszolgáltatás teljesítése, illetőleg a nem a termelői csoporton keresztül történő értékesítés bejelentési kötelezettsége körében, melyek nyilvánvalóan az értékesítés körébe tartoznak, így a kötbérfizetési kötelezettség jogalapját képezik.

Az értékesítés körébe tanúsított felperesi felróható magatartást támasztják alá egyrészt a feleknek a periratokhoz csatolt, pert megelőző levelezései, a felperes részére küldött alperesi felszólítások az adatszolgáltatás, másrészt a működési költség megfizetése körében (9. számú irat), valamint ezt támasztja alá a Budapest Környéki Törvényszék 3.G.40.181/2011/17. szám alatti ítéletének indokolásában foglalt tényállás megállapításai, illetve ezen per adatai is. Minderre tekintettel az alperes kötbérfizetési igényének jogalapja a felperessel szemben az elsőfokú bíróság álláspontja szerint megállapítható, a felróható magatartása megvalósult.

Kiemelte, hogy a Ptk. 247. § (1) bekezdése szerint a túlzott mértékű kötbér összegét a bíróság mérsékelheti. Úgy ítélte meg, hogy a kötbérigény a társasági szerződésben foglalt kötbérfizetési kötelezettségnek a tej piaci forgalmi értékéhez történő viszonyítása folytán igen aránytalan, igen eltúlzott mértékű fizetési kötelezettséget keletkeztetne. Az elsőfokú bíróság

álláspontja szerint önmagában a társasági szerződésben foglalt számítási mód (VI/6. pont) is aggályos. Nyilvánvalóan termelési, illetőleg értékesítési költségek merülnek fel a tejértékesítéssel kapcsolatosan. Ezeknél egyrészt lényegesen magasabb a kötbérfizetési kötelezettség körében előírt tejszíni ár, másrészt pedig aggályosnak tekinthető az, hogy a teljes termelt mennyiségre vonatkozik a kötbér összegének meghatározása. Figyelembe vette emellett az elsőfokú bíróság, hogy az értékesítés körében meghatározott adatszolgáltatási bejelentési kötelezettség végső soron az emellett felmerült egyéb kötelezettség, így a működési költségfizetési kötelezettség érdekében történik. Ennek összecszerúsége megállapítása fenti előírások célja. Ennek mértékét pedig a felek a társasági szerződésben 20 fillér/liter értékben állapították meg, mely a megtermelt tej, mind értékesítési, mind pedig piaci forgalmi értékéhez képest elenyésző, az adott forgalmi viszonyok között becsülhetően jelentősen 1%-ot el nem érő, legfeljebb néhány ezrelékes díjfizetési kötelezettséget tesz ki.

A törvényszék a kötbérnek a társasági szerződésben meghatározott mértékét az eset körülményeire tekintettel súlyosan magasnak, a felperesre nézve méltánytalanak ítélte. Értékelte a szerződésszegéssel okozott kár nagyságát, a kötbérnek a szerződésszegő félre gyakorolt ösztönző hatását is. A felperesi felróhatóságot csekély fokúnak ítélte. Kifejtette, hogy a szerződésszegés nem volt vitatható, azonban egy, a peres felek érdekkörén kívülálló gazdasági válsághelyzet is közrehatott a megtermelt tej értékesítési struktúrájának, módjának megváltoztatásában, amelyre vonatkozóan az alperesnek is rendkívüli intézkedéseket (pl.: 21/2009-es taggyűlési határozat) kellett meghoznia. Erre tekintettel az érvényesített kötbérigényt annak 1/8-os mértékére mérsékelte (66.887.048,- Ft x 0,125=8.360.881,- Ft).

Az elévülési kifogást az elsőfokú bíróság alaptalanak találta. Figyelemmel volt arra, hogy a per tárgyát képező jogvita körében 2012. november 14-én került sor a kizárás tárgyában jogerős határozat meghozatalára. A határozat jogerősítésére 2013. március 17-én került sor, így a tagkizárából eredő igények - így az alperesi kötbérvételezés - elévülése annak kezdőidőpontjára tekintettel nem következett be. A felek peren kívüli egyeztetései, illetőleg az elszámolás megkísérlése az elévülési határidőt, mint írásbeli felszólítások ezen túlmenően is megszakították, ezeket azonban a bíróság érdemben nem vizsgálta, figyelemmel arra, hogy a kezdőidőpont folytán sem következett be az alperesi követelés elévülése.

A felperes fellebbezésében az ítélet megváltoztatását, a keresetének való teljes helyt adást, az alperesi beszámítási kifogás és viszontkereset elutasítását kérte.

Fenntartotta azon hivatkozását, hogy a társasági szerződés kötbérre irányuló kikötése semmis. Nem állapítható meg, hogy mennyi a kikötött kötbér alapja, és mennyi annak mértéke. A rendelkezés ütközik a Ptk. 246. § (1) bekezdésébe, továbbá az is megállapítható, hogy a Ptk. 227. § (2) és a 228. § (3) bekezdése értelmében, mint lehetetlen szolgáltatásra irányuló rendelkezés, illetve érthetetlen, ellentmondó, jogellenes vagy lehetetlen feltétel semmis.

Hivatkozott arra, hogy a felperessel szemben felróhatóság hiányában a kötbérvételezés nem érvényesíthető, a szerződés nemteljesítése ugyanis az alperes felróható magatartására vezethető vissza, mert nem tett eleget együttműködési kötelezettségének. Az alperes azért adott kifejezetten felmentést a felperesnek az értékesítési kötelezettség alól, mert az alperes volt az, aki nem vett át a felperes által szerződés szerűen felajánlott tej mennyiségét. A 2009. február 24-én megküldött ajánlat is azt igazolja, hogy a felperes hozzájárult a tagok általi önálló értékesítéshez.

Fenntartotta az elévülésre irányuló álláspontját, hangsúlyozva, hogy az elévülés kezdő időpontja a szerződésszegés kezdő időpontja, az az időpont, amikor a felperes nem teljesítette a szerződéses kötelezettségét. Utalt arra, hogy éppen az elévülésre tekintettel érvényesítette a per első szakaszában a követelését az alperes beszámítási kifogásként. Az alperes a kötbérvételezés kezdő időpontjaként 2009. március 1. napját, a záró időpontjaként 2012. november 1. napját jelöli meg.

Hangsúlyozta, hogy az értékesítési kötelezettségbe nem tartozik bele az adatszolgáltatási kötelezettség, a bejelentési kötelezettség és a működési költségekhez való hozzájárulási kötelezettség. A kötbérfizetési kötelezettség csak az értékesítési kötelezettség elmulasztásának szankciója.

Megítélése szerint téves az ítéletnek a perköltség viselése körében hozott rendelkezése, hiszen a felperes saját kereseti kérelme tekintetében pernyertes lett, ennek folytán a a viszontkereset körében 56.196.424 forint tekintetében lett pernyertes, ezért a felperesnek jár perköltség.

Az alperes fellebbezésében elsődlegesen az ítélet megváltoztatását, a viszontkeresetnek való teljes helyt adást kérte. Másodlagosan az ítélet hatályon kívül helyezését indítványozta.

Utóbbi körében utalt arra, hogy több ponton tett észrevételt a szakértői megállapításokkal kapcsolatban, e tekintetben a szakértőt nyilatkoztatni kellett volna, ehhez képest a szakértői megállapítások és az alperesi észrevételek közötti ellentmondások nem kerültek feloldásra. Az aggályos szakértői vélemény alapján a törvényszék nem hozhatott volna ítéletet.

Kifejtette, hogy a tagok kötelezettségeit szabályozó társasági szerződéses rendelkezések kialakításában a felperesi képviselő tevékenyen részt vett. A termelői csoportos tagsághoz előnyök kapcsolódnak, ezeket a felperes is igénybe vette, mégpedig a tagsága utolsó napjáig terjedően. A felperes nemcsak a tej más részére való értékesítésével, hanem az adatszolgáltatási és működési hozzájárulási kötelezettség megsértésével is megszegte a szerződést, továbbá az üzletrésének mértéke is meghaladta a 15%-os jogszabályi maximumot. Utóbbival a társaság létét, továbbá a többi tag jogait is veszélyeztette, tehát a felróhatóságának súlyos foka állapítható meg.

Hangsúlyozta, hogy a 21/2009. számú taggyűlési határozat nem azt rögzítette, hogy egy egyszerű bejelentéssel mindenki annak értékesíti a tejet, akinek akarja, hanem előírt egy bejelentési kötelezettséget, továbbá azt a feltételt, hogy önhibáján kívül kerüljön ebbe a helyzetbe. A felperes 2009. február végétől semmilyen megkeresésre nem reagált, az ajánlatokra nem válaszolt, meg sem kísérelte a szerződés előírásait betartani.

Megítélése szerint a kötbér összecszerúsége tekintetében az ítélet indokolása nem következetes, azt sem vezeti le, hogy mi alapján került meghatározásra a kötbér alapja és összege. A jogszabálynak megfelelően a szerződést nem teljesítő taggal szemben szankció került kikötésre, a kötbér mértékét a taggyűlés 100 %-ban határozta meg, ehhez képest később az alperes a felperesre kedvezőbben csupán 20%-os mértékű kötbért érvényesített, a kötbér alapját a 2009. március 1. és 2010. május 26. közti időszakban jelölve meg.

Az elsőfokú ítéletből nem derül ki a kötbér mérséklésének szempontrendszere, nem világos és átlátható, hogy az ítélet mire alapozva csökkentette 1/8-ra a kötbért. Az ítélet nem felel meg a kötbér mérséklésére irányadó. 17.GK. állásfoglalás szabályainak, és tekintettel arra, hogy a felperes magatartása súlyosan felróható volt, a kötbérnek a perbeli esetben nem érvényesül a prevenciós jellege. Nem vette figyelembe a törvényszék, hogy a kötbér kárátalány, amely nem feltételez kár bekövetkeztét, és amelynek összecszerúságában sem kell a bekövetkezett kár nagyságához igazodnia.

Álláspontja szerint a kötbérigény viszontkeresetként való benyújtását követően a törvényszéknek a feleket a Pp. 3. § (3) bekezdése szerint a bizonyítási teherről 17. GK-ra figyelemmel kellett volna tájékoztatni. Ezen tájékoztatás hiányában az utóbbi által előírt szempontok vizsgálata tárgyában nem került sor bizonyításra.

A felperes fellebbezési ellenkérelmében az alperes által fellebbezett rendelkezések helybenhagyását kérte. Újólág hangsúlyozta a felperesi felróhatóság hiányát, mert az alperes nem volt képes a megtermelt tej átvételére és a szerződéses ár megfizetésére. Kiemelte, hogy a kötbér mérséklésének lehetősége a törvényből fakad (Ptk. 247. § (1) bekezdése), a hivatkozott 17. GK állásfoglalás pedig nincs hatályban, azt a Kúria az 1/2014. számú

jogegységi határozatában azzal helyezte hatályon kívül, hogy az életviszonyok alakulása miatt a régi Ptk. alkalmazásának talaján is meghaladottá vált.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében kifejtette, hogy a kötbér kikötése alappal nem vitatható, arra érvényesen került sor. Az első fokú eljárásban lefolytatott bizonyítás, továbbá a Budapest Környéki Törvényszék jogerős ítéletének indokolása önmagában megalapozza a kötbérigényét, igazolja a felperesi felróhatóságot. Az alperes a 21/2009 taggyűlési határozatával fenntartotta az adatszolgáltatásra vonatkozó tagi kötelezettséget, továbbá a működési költség fizetésének terhét is, továbbá a határozat szerint alperes hozzájárulása volt szükséges ahhoz, hogy a felperes a tejet máshova adhassa le következmények nélkül.

A törvényszék a kötbér mértéke tekintetében szakértőt rendelt ki, a szakértői véleményt a felperes elfogadta.

Valótlan az a felperesi állítás, hogy az alperes szerződésellenesen megtagadta a tej átvételét, csökkentette az átvételi árat. A felek között létrejött korábbi szerződés már lejárt, de az alperes 2009. március 1-jét követően is átvette volna a tejet, csak lényegesen alacsonyabb áron, mint korábban. A tejpiaci helyzet miatt adta meg a lehetőséget arra, hogy a tagok önállóan is kereshessenek értékesítési lehetőségek, amelyet a társaságtól beszerzett engedély alapján megtehettek.

A felperes fellebbezése az alábbiak szerint alapos, míg az alperesi fellebbezés nem megalapozott.

A fellebbezési eljárás során a felperes úgy nyilatkozott, hogy az elsőfokú ítéletnek a kötbérkövetelésnek részben helyt adó ítéleti rendelkezése ellen, míg az alperes a nyilatkozata szerint a kötbér követelését – annak mérséklésére alapítva – részben elutasító rendelkezéssel szemben nyújtott be fellebbezést (Gf. 5. számú jegyzőkönyv).

Fentiek alapján megállapítható, hogy a felek nem fellebbezték, hogy vemhességvizsgáló készülék amortizációs költségének (2.329.243 Ft) beszámítása után az alperes a felperesnek a Gt. 102. § rendelkezésére alapított elszámolás során – az üzletrésze forgalmi értékeként – 7.823.257 Ft és ennek 2012. december 14-től járó késedelmi kamata megfizetésére köteles.

A felperes keresete a Gt. 102. §-ára alapított követelés érvényesítésére irányul, ekként a per az alperes és tagja (volt tagja) közötti, a tagsági jogviszonyon alapuló pernek minősül, így a Pp. 23. § (1), e) pontjának ed) alpontja alapján tartozik a törvényszék elsőfokú hatáskörébe. Ennélfogva a Pp. 73/A § (1) bekezdés b) pontja értelmében a per minden szakaszában kötelező a jogi képviselő. A Pp. 147/A § (1) bekezdése szerint kötelező jogi képviselő esetében az általános szabályoktól eltérően az alperes viszontkeresetét és beszámítási kifogását – a (2) és (3) bekezdésben foglalt kivétellel – az első tárgyalást követő 30 napon belül terjesztheti elő. A perbeli esetben a (2) és (3) bekezdésben foglalt kivételek nem álltak fenn, ugyanakkor a 2016. március 21-én megtartott első tárgyaláshoz képest a jogszabályi határidőn túl, csupán 2017. augusztus 17-én terjesztett elő az alperes a viszontkeresetét. A Pp. 147/A § (4) bekezdése értelmében az elsőfokú bíróságnak a viszontkeresetet a fentiekre figyelemmel – külön nem fellebbezhető – végzéssel kellett volna elutasítania. Az elsőfokú bíróság ezen – az ügy érdemi eldöntésére kiható, súlyos – eljárásjogi szabálysértése jogkövetkezményének levonására az ítéletábra hivatalból – a fellebbezési kérelem, illetőleg a fellebbezési ellenkérelem korlátaira tekintet nélkül – köteles. Ennek megfelelően az ítéletábra a meg nem engedett viszontkereset elutasításáról és viszontkeresetet elbíráló (a felperest az alperes javára 537.624 Ft megfizetésére, továbbá a feleket az állam javára személyenként 750.000 Ft feljegyzett eljárási illeték megfizetésére kötelező) ítéleti rendelkezésnek - a Pp. 251. § (1) bekezdésének perbelivel rokonítható eljárásjogi helyzetet szabályozó rendelkezései

alapján való – hatályon kívül helyezéséről rendelkezett. Az illetéktörvény 58. § /1/ bekezdés f./ pontja értelmében, a meg nem engedett viszontkereset elutasítására figyelemmel az elsőfokú eljárás során ekörben az illeték 10 %-ának viseléséről kellett határozni, az alperes tehát 150.000 forint összegű feljegyzett eljárási illetéket köteles megfizetni az állam javára.

A Pp. 147/A § (4) bekezdése az elutasító rendelkezéssel szemben az elsőfokú eljárás szabályai szerint sem enged fellebbezési lehetőséget, így a másodfokú eljárásban e körben meghozott rendelkezéssel szemben a Pp. 233 /A. §-a sem biztosít fellebbezési jogot.

A kifejtettek miatt az alperesnek a viszontkeresetet részben elutasító ítéleti rendelkezéssel szembeni fellebbezése eljárásjogi okból nem lehetett alapos, annak érdemi vizsgálatára a másodfokú eljárásban nem kerülhetett sor.

Az alperes ugyanakkor az elsőfokú eljárásban a kötbérigényét beszámítási kifogásként is előterjesztette, mégpedig a Pp. 147/A. § (1) bekezdése szerinti megfelelő határidőben, az első tárgyaláson. Az elsőfokú bíróság ennek az ítéletében – annak tartalma szerint, a viszontkeresetet elbírálva – helyt adott, ezen rendelkezést a felperesi fellebbezés folytán érdemben kellett a másodfokú eljárásban felülbírálni.

A felperes a kötbér igényel szemben a kötbér kikötés érvénytelenségére, szerződésszegés hiányára, a felperesi felróhatóság hiányára, továbbá a kötbérigénynek a beszámítási kifogást meghaladó része tekintetében az elévülésre hivatkozott. Utóbbi a viszontkereset eljárásjogi alapon való elutasítására figyelemmel érdemben már nem volt vizsgálandó, a kötbérigény beszámítási kifogás útján való érvényesítését a Ptk. 297. § (2) bekezdés második fordulata a perbeli esetben kétséget kizáróan lehetővé teszi.

A társasági szerződésnek kötbérfizetési kötelezettséget megállapító (VI. 6. pontjában foglalt) rendelkezése tévedésre alapított érvénytelenségének alapjául megjelölt körülményt a felperes nem tudta bizonyítani, az alperes által 27. sorszám alatt becsatolt okiratok alapján megállapítható, hogy a vitatott kikötést már a 2004-es társasági szerződés is tartalmazta, melyet a felperes képviselője aláírt. Nem alapos a felperesnek a kikötés jogszabályba ütközésére, a lehetetlen szolgáltatásra irányuló rendelkezésre, az ellentmondó, jogellenes vagy lehetetlen feltételre irányuló hivatkozása sem. A kikötés megfelel a Ptk. 246. § rendelkezéseinek: meghatározza a szerződésszegő magatartást és felróható szerződésszegés esetére meghatározott pénzüsszeg fizetésére kötelezi a kötelezettet. A kötbér mértéke is meghatározottnak minősül, hiszen a kötbér alapjául megjelölt piaci ár (érték) a Ptk. 366. § (1) bekezdése szerint a teljesítési helynek megfelelő piacon a teljesítési időben kialakult középárnak felel meg. Az a hivatkozás, hogy a kötbér mértéke a főkötelezettség mértékével egyezik, nem az érvénytelenség, legfeljebb a kötbér mérséklése körében bírhat jelentőséggel.

A továbbiakban az alperes által beszámítási kifogásként érvényesített kötbérigény körében abban kellett állást foglalni, hogy a felperes részéről megállapítható-e felróható szerződésszegés.

Az alperes a felperes felróható szerződésszegését a 21/2009 (IV. 28) taggyűlési határozatban és a társasági szerződés VI. fejezetében foglalt kötelezettségek megszegésében jelölte meg. Az a perben nem volt vitás, hogy a felperes az alperes által 2009 februárjában közölt szerződéses ajánlatait nem fogadta el, 2009. március 1. napjától kezdődően pedig nem az alperesen keresztül értékesítette a megtermelt tejet, az értékesítési adatokról az alperesnek adatszolgáltatást sem teljesített, valamint a máson keresztül értékesített termék után a társasági szerződés VI. 2. pontja szerinti működési hozzájárulást sem fizette meg.

A társasági szerződés VI. 6. pontja a kötbérfizetési kötelezettséget a tag értékesítési kötelezettségének megszegése esetére rendeli alkalmazni. Az ítéletábra álláspontja szerint –

szemben az elsőfokú ítéleti állásponttal – az értékesítési kötelezettség fogalma nem öleli fel, nem foglalja magába az adatszolgáltatási, illetve a működési költség fizetési kötelezettséget, utóbbiak önálló kötelezettségnek minősülnek.

A kötelezettségek elkülönülését támasztja alá a társasági szerződés VI. 6. és 7. pontjának összevetése és együttes értelmezése is, melynek útján az állapítható meg, hogy a társasági szerződésnek az értékesítési kötelezettségen túli megszegéséhez (pl. a működési hozzájárulás teljesítésének elmulasztásához) a társasági szerződés egyéb következményt (kizárást) fűz. A perben nem vitatott tény, hogy a felperes jogerős bírósági ítélet folytán kizárása is került az alperes tagjainak sorából.

Az alperes a 2009. február 24-én kelt (15. sorszám alatt csatolt) levelében azzal a felhívással küldte meg a szerződési ajánlatát a felperesnek, hogy amennyiben arra választ nem kap, úgy tekinti, hogy a felperes nem kívánja igénybe venni az értékesítési lehetőséget, hanem egyedileg szervezi meg az értékesítést.

A 21/2009 (IV. 28) taggyűlési határozat - akceptálva a tejpiaci válsághelyzet miatt az önálló értékesítés iránt keletkezett tagi igényt – azt határozza meg, hogy a tejet nem az alperesen keresztül értékesítő tag milyen feltételek (bejelentési, működési költség-fizetési, adatszolgáltatási kötelezettség) teljesítése esetén tarthatja fenn alperesi tagságát.

A fenti – kétséget kizáróan nem egyértelmű, értelmezésre szoruló – társasági szerződési rendelkezések, illetve taggyűlési határozat, valamint az alperes 2009. február 24-i levele alapján az ítélőtábla megállapította, hogy az alperes hozzájárulást adott a felperes részére a tej máson keresztül való értékesítésére, ezen tagsági kötelezettség felróható megsértése tehát a felperes részéről nem volt megállapítható. Az egyéb (adatszolgáltatási, hozzájárulás-fizetési, bejelentési) kötelezettségek megsértéséhez pedig kötbérfizetési kötelezettség sem a társasági szerződés rendelkezése, sem a hivatkozott taggyűlési határozat alapján nem kapcsolódik.

A fenti értelmezést igazolja az alperes ügyvezetőjének a Pest Megyei Bíróság előtt a kizárási perben 2010. június 23-án megtartott tárgyaláson rögzített nyilatkozata is. E szerint az alperes engedélyezte a tagságnak, hogy a tejpiaci helyzetre tekintettel ott értékesítsék a tejet, ahol tudják, a 2009-es határozatban általánosan engedték a tagok részére a máson keresztül való értékesítést, tudomásul is vették, hogy a felperes a K.-Tejnek értékesít, a felperes azonban az egyéb termelői csoportbeli kötelezettségeinek nem tett eleget.

A kifejtettek alapján az ítélőtábla megállapította, hogy a társasági szerződés által a kötbérikötés alapjául megjelölt körben felróható szerződésszegés a felperes terhére nem állapítható meg, az alperes kötbér címén érvényesített beszámítási kifogása tehát alaptalan.

A kifejtettekre figyelemmel az ítélőtábla az elsőfokú ítéletnek a hatályon kívül helyezéssel nem érintett, ekként érdemben felülbírált - tehát a keresetet elutasító – rendelkezését a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján megváltoztatta, a kötbér címén érvényesített beszámítási kifogást elutasította, az alperest a fellebbezéssel nem érintett ítéleti rendelkezésnek megfelelően marasztalta a felperes javára 7.823.257 Ft tőke és ennek 2012. december 14-től a kifizetésig járó, a Ptk. 301/A § (2) bekezdése által a gazdálkodó szervezetek közötti jogviszonyokra meghatározott mértékű késedelmi kamatának megfizetésére.

A perköltségről való határozathozatal során az ítélőtábla úgy ítélte meg, hogy az elsőfokú bíróságnak a viszontkereset megengedhetősége körében elfoglalt téves álláspontja hátrányos következményeit a költségviselés terén nem lehet a felekre hárítani. Erre tekintettel a viszontkereset részbeni elutasításával kapcsolatos fellebbezés körében - mivel annak érdemi elbírálására nem került sor - úgy foglalt állást, hogy a másodfokú eljárással kapcsolatosan illetékviselési kötelezettség nem merült fel, és ugyanezen oknál fogva a pertárgyértéknek, az első- és másodfokú eljárásban való pernyertesség arányának, ekként a felek jogi

képviselőtételnek ellátásával kapcsolatosan felmerült első- és másodfokú költségnek a meghatározása során a viszontkereseti pertárgy értéket figyelmen kívül hagyta.

Győri Ítéltábla Gf.IV.20.076/2018/5/I.szám